

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Първи работен вариант!

ДОКЛАД

НА МЕЖДИННА ОЦЕНКА

НА ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ 2007-2013

НА ОБЩИНА КОСТЕНЕЦ

СОФИЙСКА ОБЛАСТ

ФЕВРУАРИ, 2013 г.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Съдържание

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА	ii
1. Въведение, цели и използвана методология	3
2. Основни промени в социално-икономическата среда в периода на изпълнение на ОПР	5
2.1. Общината като бенефициент на национални програми, финансирани от европейските фондове	5
2.2. Основни демографски показатели	9
2.3. Социална среда	10
2.4. Местна икономика	15
2.5. Инфраструктура	18
3. Съответствие на ОПР на община Костенец 2007-2013 г. със законовите изисквания	19
4. Оценка на първоначалните резултати от изпълнението на ОПР на община Костенец	23
4. Оценка на ефикасността на използваните ресурси	37
5. Оценка на степента на постигане на целите и ефективност на изпълненото	40
6. Изводи	40
7. Общи насоки за актуализация на ОПР на община Костенец за периода 2012-2013	41

Този документ е създаден в рамките на проект «Партньори за по-добра местна и регионална политика» в изпълнение на Договор за безвъзмездна финансова помощ №А10-13-38/20.02.2012г., който се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Цялата отговорност за съдържанието на публикацията се носи от Областна администрация на Софийска област и при никакви обстоятелства не може да се счита, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Управляващия орган.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

ЗРР	Закон за регионално развитие
ППЗРР	Правилник за прилагане на закона за регионално развитие
ОПР	Общински план за развитие
ОСР	Областна стратегия за развитие
ЮЗРП	Югозападен район за планиране
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ОП	Оперативни програми
ПРСР	Програма за развитие на селските райони

Този документ е създаден в рамките на проект «Партньори за по-добра местна и регионална политика» в изпълнение на Договор за безвъзмездна финансова помощ №А10-13-38/20.02.2012г., който се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Цялата отговорност за съдържанието на публикацията се носи от Областна администрация на Софийска област и при никакви обстоятелства не може да се счита, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Управляващия орган.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

1. Въведение, цели и използвана методология

Общински план за развитие (ОПР) на община Костенец за периода 2007-2013г. е разработен и одобрен през 2005 г. и актуализиран през 2008 г. с Решение на Общински съвет № 55 от 26 юни 2008 г., във връзка с приетите Оперативни програми.

Междинната оценка (МО) на изпълнението на ОПР на община Костенец за периода 2007-2013 г. има за цел да осигури информация и оценка за постигнатите резултати от прилагането на плана за периода 2007-2011 г., както и препоръки за подобряване неговото изпълнение и/или актуализация.

Предмет на анализ и оценка са: осъществяване на първоначално планираните резултати; степента на постигане на съответните цели; ефективност и ефикасност на използваните ресурси, заложи в плана.

МО се извършва от ДЗЗД „Обединение за развитие на местното самоуправление в Софийска област”, съгласно Договор № 25/04.12.2012 г. между Областен управител на Софийска област и Обединението за изпълнение на дейност по проект „Партньори за по-добра местна и регионална политика”, Договор за безвъзмездна финансова помощ №А10-13-38/20.02.2012г. по Оперативна програма „Административен капацитет”, приоритетна ос I „Добро управление”, под-приоритет 1.3. „Ефективна координация и партньорство при разработване и провеждане на политики”.

МО се основава и провежда при спазване на нормативната уредба, която регламентира условията и параметрите за провеждането на междинна оценка на ОПР, произтичащи от Закона за регионално развитие (обн., ДВ, бр. 50 от 30.05.2008 г., в сила от 31.08.2008 г., доп., бр. 47 от 23.06.2009 г., в сила от 23.06.2009 г., изм., бр. 82 от 16.10.2009 г., в сила от 16.10.2009 г., бр. 93 от 24.11.2009 г., в сила от 25.12.2009 г., изм. и доп., бр. 82 от 26.10.2012 г., в сила от 26.11.2012 г.), (ЗРР) и по-специално на чл. 33, ал.1, във връзка с чл. 9, т.7, както и чл. 36, ал. 1 и ал. 2., и Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие (приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 12.09.2008 г., в сила от 31.08.2008 г., изм., бр. 93 от 24.11.2009 г., в сила от 24.11.2009 г., бр. 5 от 19.01.2010 г.), (ППЗРР).

Процесът на подготовка и провеждане на оценката включва следните етапи:

1. **Подготовка и набиране на информация** – чрез работни срещи с членове на екипа, Възложителя, представители на общината. Идентифицирани са конкретни източници на информация, съответно лица и процедури за осигуряване на тази информация. Разработени са въпросници, карти за оценка на постигнати резултати, указания, определени са начина и времевата рамка на набиране на информацията. Реализирани са срещи, непрекъснато набиране, разглеждане, анализиране и дискутиране между различните страни на необходимата информация. Извършени са анкетирания и проучвания на ключови участници и потребители в изпълнението на ОПР;

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

2. **Обработка и анализ** – набраната първична информация е проверена за наличие на технически грешки или логически несъответствия, обработена, обобщена и представена в таблици и графики с цел описание на съответното явление, ситуация и тенденции.
3. **Подготовка на доклада на междинна оценка** – извърши се анализ и оценка на факти и хипотези. На база анализ и оценка на фактите и изводите се формулираха съответните препоръки.
4. **Въвличане и консултиране на заинтересованите страни** - хоризонтална дейност, приложена през цялия процес на подготовка и извършване на оценката чрез екипни срещи, експертни обсъждания, специализирани индивидуални и групови срещи и ежедневна оперативна връзка между страните. Този процес осигури равнопоставено информирание и навременна консултация между страните.

В процеса на набиране на информация са използвани следните методи:

- Преглед на официална информация и документи;
- Анкетно проучване сред общински съветници и служители на общинската администрация. Данните и информацията от събраните 19 анкетни карти е обобщена и анализирана за целите на оценката.
- Интервюта, срещи, дискусии със служители на общинската администрация и представители на местната общност. Проведоха се два пъти по две обществени обсъждания, като всяко от двете обсъждания беше с отделна целева група (местна власт и граждани). Целта на първото обсъждане бе да се проучат субективните възприятия на участниците за постигнат напредък по изпълнението на ОПР. Присъстващите на обсъждането попълваха карта за индивидуална и анонимна оценка на постигнатите резултати на ниво „мярка“, като обобщените данни са представени в Приложение 5. Втората група обществени обсъждания (извършени поотделно с представители на местната власт и граждани) се проведе в края на междинната оценка с цел валидизиране на направените изводи и оценки от изпълнението на плана.
- Изследване сред населението – за осигуряване на информация, която не е налична от други източници. Цели да се набере информация за мнението и нагласите за процеса за осигуряване на публичност и обратна връзка по изпълнението на плановите документи за местно развитие. Проведено е представително изследване на населението за Софийска област, като извадките за 6 общини в областта (вкл. Костенец), включени в проекта, са подсилени с допълнителни лица и е извършен подбор, осигуряващ репрезентативност на ниво всяка община по признаците пол, възраст и тип населено място на пропорционален принцип. Изследването е проведено през м. февруари 2013 г. като са анкетирани 530 лица чрез полустандартизирани интервюта по метода лице в лице.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

В процеса на обработка на набраната информация са подготвени таблични справки на събраната информация, използвани в процеса на анализа. Те са оформени в приложения, както следва:

- Приложение 1: Възможности за инвестиции;
- Приложение 2: Съответствие на ОПР със Областна стратегия за развитие на Софийска област съобразно изискванията на ЗРР и ППЗРР;
- Приложение 3: Проекти по ПРСР
- Приложение 4: Проекти от Информационната система за наблюдение изпълнение на проектите, финансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС;
- Приложение 5: „Карта за обобщена ценка на постигнати резултати, поставена от граждани и представители на местната власт“

2. Основни промени в социално-икономическата среда в периода на изпълнение на ОПР

2.1. Общината като бенефициент на национални програми, финансирани от европейските фондове

Присъединяването на България към Европейския съюз през 2007 г. е свързано с начало на прилагане на поредица от общи политики и инструменти за тяхното осъществяване. Целта на ОПР е да се направи анализ на състоянието на демографските и социално-икономически процеси в общината и определят силните и слаби страни, възможностите и заплахите. На тази база се извеждат основните приоритети и цели на развитието на община Костенец, както пакетът от мерки и проекти за осигуряване на устойчиво и балансирано развитие на общината. Основното предназначение на плана е да се поставят на планова основа местните инициативи и намерения и да създаде конкретна политика, включваща цели, приоритети и мерки за ефективно и целево използване на ресурсите и решаване на приоритетни за общината проблеми и задачи. С това се обосновава стремежът и усилията на ръководството на община Костенец да използва наличните ресурси и природни дадености по ефективен и ефикасен начин, за да осигури по-висок просперитет и условия за реализация на своето население.

Програмите по различните политики за икономическо, социално, регионално и териториално развитие в България, финансирани от фондовете на Европейския съюз, се разработват и договарят за изпълнение на национално ниво в периода непосредствено преди и през 2007 г. Тези програми са внесени за разглеждане и одобрение от службите на Европейската комисия през 2007 година, когато България е приета за пълноправен член на ЕС. Планирането и изпълнението на политиките в общините от местната власт е възможно изпълнимо и е в силна зависимост от планираните на национално ниво политики, поради

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

законоустановената централизация на финансовите ресурси. Периодът и качеството на изпълнение на дейностите на ОПР е в тясна зависимост от процесите на стартиране и изпълнение на схемите за финансиране на проекти и дейности по различните програми. През 2007 и 2008 г. местната власт е насочила усилия и ресурси в подготовката на проекти и документи за участие по реализиране на инвестиционни намерения в зависимост от приоритетите и нуждите на общината по различните национални програми. Този процес налага пренасочване на експертен, административен и финансов ресурс в изучаване на нови изисквания и процедури за реализиране на планираните нужди и намерения в ОПР и тяхното реализиране.

В периода на изпълнение на дейностите на ОПР 2007-2013г. община Костенец е потенциален бенефициент по Оперативна програма Регионално развитие (ОПРР), Оперативна програма Околна среда (ОПОС), Оперативна програма Административен капацитет (ОПАК), Оперативна програма Развитие на човешките ресурси (ОПРЧР), Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) и по други международни програми за инвестиции, свързани с подобряване и развитие на пътна, социална, образователна, екологична, туристическа инфраструктура, подобряване облика на населените места и др.

Съгласно Наредба № 14 от 01.04.2003 г. за определяне на населените места в селски и планински райони, издадена от министъра на земеделието и горите и министъра на регионалното развитие и благоустройството, обн., ДВ, бр. 35 от 16.04.2003 г. община Костенец е определена като община от обхвата на селските райони в България. На базата на извършените анализи за нуждите на оперативните програми за следващия програмен период 2014-2020 г.¹ община Костенец е оценена като *високо развита в групата от селски общини* в страната с обобщаваща оценка 32.7 за нейното социално-икономическо развитие от максимално присъдена 66.5 на община Несебър. В същото изследване, обаче, общината заема по-ниска позиция – *„средно развита“ в категорията планински общини*, като лидерът в групата се представлява от община Банско. Ползи за развитието на община Костенец от позиционирането ѝ в двете категории групи могат да се извлекат в няколко направления, от гледна точка на достъп до външни финансови ресурси. Като ключови такива се явяват експлоатацията на местни природни ресурси и развиването на потенциала на територията за икономическа диверсификация в неземеделски дейности. Един от основните източници на финансова подкрепа за реализиране на инициативи в двете направления е ПРСР. Община Костенец в максимална степен се възползва от възможностите си като бенефициент по програмата спечелвайки 6 проекта в сферите: мобилизиране на местни ресурси за общо развитие на територията, изграждане на нова и подобряване на съществуващата инфраструктура, свързана с обновяване на населените места, устойчиво управление на горите, пътища и спорт. Проектите са финансирани по програмата в периода 2007-2012 г. с

¹ Социално-икономически анализ за нуждите на ОПРР 2014-2020 г., Обединение „Регионални анализи за 2014+“, 2012 г.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

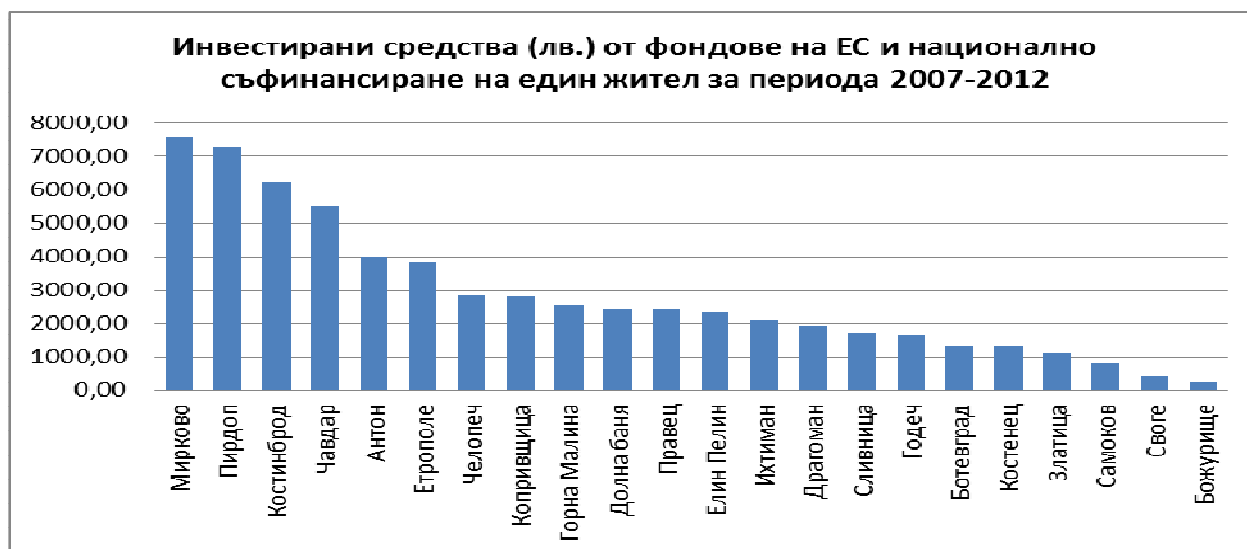
общ размер на договорирана субсидия 10 126 512, 20 лв., от които към края на 2012 г. са изплатени 4 988 817, 74 лв.

Допълнителни средства за подобряване на жизнената среда и устойчивото развитие на територията община Костенец успява да привлече и от ОПРР. Общият размер на договорираната финансова помощ за развитие на туристическия сектор, предотвратяване на свлачищните процеси, борба с наводненията и енергийна ефективност възлиза на 6 651 339 лв., от които към края на 2012 г. са изплатени 713 969 лв. Опитите за повишаване на енергийната ефективност на социални и образователни обекти общинска собственост бележат допълнителен успех пред Националния доверителен екофонд, която одобрява и финансиран проект на общината за енергийна ефективност на ОУ „Хр. Смирненски” на стойност 233 984, 57 лв.

Друга, ключова сфера от социално-икономическия живот на територията, в която община Костенец става бенефициент по ОПРЧР е социалната защита и заетост. В периода 2007-2013г. местната администрация изпълнява 3 проекта, насочени към предоставяне на грижа за хората с увреждания и самотноживеещи хора от общината чрез съвкупност от дейности, включително предоставяне на услугите „Социален асистент” и „Домашен помощник”. Паралелно с подобряване грижите за нуждаещите се лица общината постига и положителен ефект в областта на заетостта чрез извършване на първи стъпки към създаване на Звено за услуги в домашна среда в община Костенец, което да управлява и планира услугите за всеки конкретен потребител. Проектите са с обща стойност на финансовата подкрепа по програмата в размер на 418 525 лв., от които към края на 2012 г. са изплатени 214 984 лв.

Сравнително високата активност на общинска администрация Костенец в привличането на средства по ПРСР (място 7 от 22 общини от Софийска област) не е дотатъчен показател за резултатност в привличането на външни средства за устойчиво развитие на територията. Такава оценка дава индикаторът *„размер на инвестирани средства (лв.) от фондове на ЕС и национално съфинансиране на един жител“*, чиито данни за всички 22 общини от Софийска област са илюстрирани по-долу. Крайната стойност на показателя се формира като сума от общата договорирана субсидия/финансова помощ от ОПРР, ОПРЧР, ОПОС, ОПАК и ПРСР за периода 2007-2012 г. за всяка общинска администрация разделена на броя жители на съответната територия за 2011 г. (последни данни на НСИ от преброяването). Така се генерира коефициентът *сума договорирана субсидия(финансова помощ)/жител*, чийто стойности показват степента на резултатност на администрацията в привличането на външни средства за развитие на територията.

Графика 1 *Инвестирани средства (лв.) от фондове на ЕС и национално съфинансиране на един жител*

Видно от графиката община Костенец заема 18 място от 22 по резултатност (1336,62 лв./жител) на администрацията в привличането на външни средства. Отсъствието на договорирани проекти по ОПОС и ОПАК се оценява като нереализирана възможност на местната администрация в подобряване на качеството на публични услуги от гледна точка на екологосъобразност и добро управление.

Оценката на местните респонденти от изследването сред населението на проектната активност на общинска администрация Костенец за устойчиво развитие на територията е диаметрално противоположна. Преобладаващият дял от тях (21%) характеризират активността на общината като отрицателна, докато 13% от анкетираните я определят като положителна. Оценка „много висока“ е поставена от 8% от респондентите, 7% отговорят неутрално, а 5% посочват, че въобще отсъства такава активност от страна на общинска администрация в кандидатстването по проекти, финансирани с европейски средства. Противоречивите отговори по този въпрос сигнализират за потребност от активна информационна кампания на общината относно усилията на местната власт за и резултатите от привличането на външни средства.

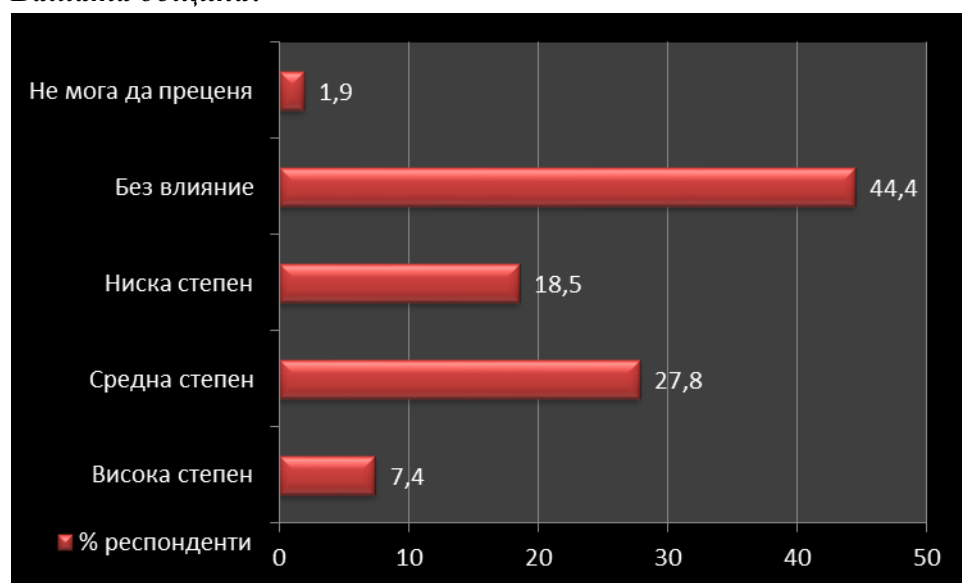
За такава потребност потвърждават и отговорите на респондентите на следните два въпроса:

- 1. Бихте ли желали да получавате информация, свързана с ОПР, относно конкретни проекти в близост до Вашето населено място?** – 61,1% отговарят с ДА
- 2. Бихте ли желали да получавате информация, свързана с ОПР, относно информация за усвоените средства?** – 79,6% отговарят с ДА

Преобладаващата критична оценка на жителите за проектната активност на община Костенец може да се тълкува и като резултат от техните негативни нагласи спрямо ефекта от

влизането на България в ЕС и достъпът до европейски финансови средства върху развитието на общината. Близо половината от анкетираните считат, че достъпът до европейски фондове не оказва положителен ефект върху развитието на територията и само 7,4% оценяват ползата от членството в ЕС като висока.

Графика 2 Според Вас до каква степен влизането на България в ЕС и достъпът до финансови средства от европейски фондове влияят положително върху развитието на Вашата община?

2.2. Основни демографски показатели

Анализът на демографските тенденции в развитието на територията на община Костенец за периода 2007-2012 не се отличава от посоката и динамиката на процесите в национален мащаб. Отрицателните механичен и естествен прираст рефлектират и върху намаляващия общ брой на населението, който регистрира спад от 8%.

Таблица 1 Динамика на избрани демографски показатели за община Костенец

Година	Показател	Общ брой население	Естествен прираст	Механичен прираст
2007		13626	-59	-82
2008		13459	-59	-24
2009		13234	-60	-86
2010		12974	-58	-127
2011		12602	-59	-44

Източник: НСИ

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Въпреки негативните демографски тенденции делът на икономически активното население от община Костенец намалява с едва 1% в периода 2001-2011, докато за съседните общини от Софийска област темпът на намаление за същия период е с по-високи стойности, както следва: община Долна баня - 5%, община Ихтиман – 6%, община Самоков – 5%.

2.3. Социална среда

Доходи

По данни на НСИ за 2011 г. средният месечен доход на домакинство за страната възлиза на 771 лв. Резултати от проведеното изследване сред населението на община Костенец показват малко по-ниски стойности за общината на същия показател – 691,38 лв. Основният източник на приходи е работната заплата (57,4% от респондентите), следван от пенсии (31,5%), наеми (18,5%), социални помощи (16,7%), акции и други ценни книжа (11,1%). Високият дял на пенсиите в структурата на доходите е показател за протичане на негативни демографски тенденции от гледна точка на застаряване на населението, което налага спешни устойчиви мерки за подобряване качеството на живот и повишаване на заетостта като стимули за раждаемост. Третият значим източник на приходи за местното население са социалните помощи. Това също илюстрира тервожна тенденция от развиване на зависимост към формите на социално подпомагане, което от своя страна рефлектира върху нарастващия брой на продължително безработните лица. В подкрепа на тази констатация отново се явяват резултатите от общественото допитване, където на въпроса **От каква работа се печели най-добре във Вашата община** 29,4% (най-висок дял) от респондентите посочват отговор „от никаква“.

Безработица

Традиционно, равнището на безработица за община Костенец гравитира около средните стойности за Софийска област. Това е положителен икономически показател, който в съчетание с подходящи интервенции за повишаване качеството на жизнената и бизнес среда и при наличие на атрактивни природни ресурси и геостратегическо положение може да превърне общината в привлекателна територия за инвестиции.

В сравнение със съседните общини от Софийска област, където безработицата е много висока, нейното равнище в община Костенец бележи лек ръст в периода 2007-2012, като през трите последователни години 2007, 2008 г. и 2009 г. е дори под средните стойности за областта, а през кризисната 2010 г. и следващата 2011 г. надвишава с малки разлики нивото на безработица за Софийска област.

Таблица 2 Динамика на безработицата (%)

Година	Софийска област	Община Костенец	Община Долна баня	Община Ихтиман	Община Самоков
2007	8,82	7,73	19,07	12,69	15,03

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

2008	7,43	7,09	21,67	10,75	12,26
2009	8,69	8,45	24,70	15,12	12,83
2010	11,18	11,39	28,28	20,98	16,87
2011	9,86	10,00	20,77	21,58	15,35

Източник: Агенция по заетостта

От 2008 г. насам общината постига значителен напредък в овладяването на високия дял на продължително безработните лица. От 43% през 2007 г. той намалява до 28% през 2011 г. В периода 2007-2011 г. неговите стойности са ежегодно под средните за областта. Другата водеща група лица в структурата на безработицата са младежите до 29 г., като и по този показател община Костенец е с нива под средните за областта. Въпреки това през 2011 г. техният брой нараства до 148, докато през 2007 г. той е бил 125.

Видно от представените данни проблемът с безработицата в община Костенец не е от първостепенно значение, и това следва да се използва от местната власт като благоприятна предпоставка за разработване на адекватни на потребностите и устойчиви (не временни) мерки за повишаване на заетостта.

Заетост

Една от целите на стратегия “Европа 2020” е нивото на заетостта на населението на възраст 20—64 години да нарасне от 69 % до поне 75 % (национална цел на България), включително чрез по-голямо участие на жените, по-възрастните работници и по-добрата интеграция на мигрантите в работната сила. Полезен инструмент за постигане на тази цел е трудовата миграция. Всекидневни трудови мигранти са заетите икономически активни лица, които живеят в едно населено място и пътуват до друго населено място, в което работят. Явлението „всекидневна миграция“ е тясно свързано с икономическото състояние на населените места, тяхното местонамиране и инфраструктура, както и с наличието и характеристиките на работната сила в тях. Значението на този процес за обществото е голямо, тъй като участието във всекидневните пътувания, за разлика от постоянното преселване, не води до обезлюдяване на населени места или до нарушаване на възрастовата структура на населението.

Таблица 3 Всекидневни трудови пътувания на заетите лица, 2011

Област Община	Заети лица	Лица, които живеят и работят в едно и също населено място	Всекидневни трудови емигранти (ВТЕ)								
			Общо	От тях отиват на работа							
				В същата община		В община на същата област		В община на друга област			
				в градове	в села	в градове	в села	в градове	в села		

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Софийска област	95217	59133	36084	5871	2865	3908	2816	19969	655
% от общия брой заети лица		62%	38%						
% от общия брой ВТЕ				16%	8%	11%	8%	55%	2%
Община Костенец	5093	3036	2057	523	75	326	64	1017	52
% от общия брой заети лица		60%	40%						
% от общия брой ВТЕ				25%	4%	16%	3%	49%	3%

Източник: НСИ

Данните от таблицата показват, че почти половината от населението на община Костенец работи в територии, извън общината, като анализът на причините за това е достатъчно комплексен, за да бъде обект на отделно проучване и като такъв излиза извън мащабите на настоящия доклад. Общата оценка, която може да се формулира въз основа на илюстрираните данни е наличието на неадекватен на местните потребности пазар на труда. Близостта на общината до двата най-развити агломерационни ареали в страната – София и Пловдив е предпоставка за търсене на заетост извън териториите на общината, което предопределя ниската безработица.

Образование

Освен пазара на труда, друг фактор от съществено значение за повишаване на заетостта и изобщо за насърчаване на социално-икономическото развитие е качеството на работната ръка. Конкуренцията между човешките ресурси в намирането на подходяща заетост нараства правопрпорционално с темпа на икономически растеж на територията, в която трудоспособното население търси професионална реализация. По БВП на глава от населението за 2009 г. Софийска област заема трето място след области София (столица) и Варна, което определя пазара на труда в Софийска област като взискателен и конкурентен, с повече потребности от квалифицирана работна ръка.

По данни на НСИ за 2011 г. образователната структура на населението на община Костенец би могла да се оцени като благоприятна за развитието на територията, и едновременно с това като конкурентна на останалите съседни общини от гледна точка на квалифицирани човешки ресурси.

Таблица 4 Население на 7 и повече години по образование (%), 2011

Местоживееене	Висше образование %	Средно образование %	Основно образование	Начално образование %
Софийска област	12	48	26	8

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Община Костенец	12	49	26	7
Община Долна баня	9	50	30	13
Ихтиман	9	39	28	14
Самоков	12	44	27	10

Източник: НСИ

В синхрон с тенденцията на национално ниво и като реакция от влошаващата се демографска картина, броят на учениците в община Костенец намалява в периода 2007-2012 г., респ. и броят на преподавателите. Изключение прави ПГ „Г.С.Раковски”, в която броят на учениците нараства с 42% (160 през 2007; 227 през 2012). Гимназията предлага професионално образование в направленията туризъм, машиностроене, технолог на облекло. Училището има потенциала да се превърне в ключов фактор за територията, тъй като образователно-квалификационните програми, които предлага са обвързани със структуроопределящи сектори на местната икономика – туризъм и лека промишленост. По този начин се поставят основите на, важна за устойчивото развитие на община Костенец, взаимноподдържаща се образователно-икономическа система.

Социална защита

Към края на 2012 г. община Костенец предоставя 7 различни социални услуги на общо 328 потребители, като 5 от услугите тях обслужват лица с увреждания и самотни стари хора чрез многообразие от дейности. Налице е отделна услуга „клуб на пенсионера”, която осигурява разнообразие в ежедневието на хора в надтрудоспособна възраст, с и без увреждания. Само една услуга е с целева група деца – приемна грижа.

Очевидна е високата активност и ангажираност на местната власт в осигуряването на съвременна социална среда за възрастни и хора в неравностойно положение. Прави впечатление обаче отсъствието на програми и услуги, насочени към деца и младежи в риск и техните семейства. Това са лицата, които до голяма степен предопределят устойчивото развитие на територията и следва да се превърнат в приоритет за превенция и подкрепа. Общината има приета Общинска стратегия за развитие на социалните услуги 2011-2015 г., в която планира разкриването на Център за обществена подкрепа и други социални услуги в помощ за деца и семейства в риск.

Здравеопазване

Въпреки продължаващия хаос в здравната реформа здравеопазването на територията на община Костенец запазва относително стабилна структура в периода 2007-2012 г.. Представя се от следните 4 публични здравни заведения:

1. “Център за спешна медицинска помощ” (обслужва населението на община Костенец и Долна баня);

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

2. "Специализирана болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация" - Костенец" ЕООД (100% общинска собственост);

3. "Медицински център 1- Костенец" ЕООД (100% общинска собственост) - разполага с 9 специализирани кабинети, в които се осъществява консултативна, лечебно диагностична, оперативна, профилактична и диспансерна дейност по съответната специалност.

4. "Специализирани болници за рехабилитация - Национален комплекс" ЕАД, филиал Момин проход – ТД. Филиалът разполага с два стационарни блока – за възрастни и за деца;

Съществува и частен здравен център "Медицински център" ООД. Дружеството предлага ехографски прегледи и медицинска помощ от уролог, кардиолог, педиатър, акушер-гинеколог и хирург. Балнеологичният комплекс "Профилактика, рехабилитация и отдих" ЕАД-Констанция, с. Вили Костенец е основен изпълнител по програмата на НОИ и е с постоянно запълнен капацитет.

Наличието на два здравни центъра за рехабилитация, предлагащи широк спектър от балнеоложки услуги и програми, е безусловен фактор за профилиране на туризма в община Костенец в сферата на балнеологията. Този потенциал се потвърждава и от аналитичното изследване на туристическия потенциал на територията, осъществено в рамките на общински проект, финансиран по ОПРР „Интегрално планиране на туристически дестинации в община Костенец: продукт, реклама и комерсиализация”.

Култура

От гледна точка на своето местоположение община Костенец се намира най-близо до културните системи „Велика София” и „Пловдив и Римската империя”, но остава извън основния фокус на туристическите посещения предвид недостатъчно разработените си, от гледна точка на качество и довеждаща инфраструктура, културно-исторически паметници. На територията отсъстват паметници на културата с национално значение.

В периода 2007-2012 г. община Костенец полага основите за превръщане на културно-историческото наследство във фактор за местно развитие, най-вече в контекста на интегрирания туризъм. През 2012 г. общината започва реализацията на проект *Развитие на културното наследство на община Костенец, чрез възстановяване и популяризиране на крепостта при прохода „Траянови врата”* с финансовата подкрепа на ОПРР. Той е с продължителност 2 години и неговата цел е да подкрепи развитието на конкурентноспособни туристически атракции, които допринасят за диверсификация на туристическия продукт.

От гледна точка на задоволяване на местни културни потребности, на територията на общината съществува добре развита мрежа от 5 читалища, всяко в различно населено място. През 2012 г. читалища "Просвета - 1881" в с. Костенец и „Гео Милев – 1954” в гр. Момин проход печелят проекти за основен ремонт по мярка 322 „Обновяване и развитие на населените места“ на ПРСР с обща стойност на субсидията 753 470,00 лв.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

2.4. Местна икономика

През периода 2007-2012 г. развитието на икономиката на община Костенец е подчинено на две основни събития, които силно повлияват социално-икономическото развитие на страната като цяло – влизането на България в ЕС през 2007 г. и финансовата криза, чиито първи признаци в световен мащаб започват да се усещат още през 2007 г., като кризата засяга страната ни с известно закъснение.

Индустрия

Въпреки икономическите трусове и предизвикателства (вкл. противоречивите резултати от приватизацията на промишлените предприятия) община Костенец успява да съхрани традиционни за територията производства, като едновременно с това бавно, но поетапно изгражда среда за диверсификация на доходите в непромишлени сектори основно в контекста на интегрирания туризъм.

Предприятия от леката промишленост продължават да бъдат основен катализатор за функционирането на местната икономика, като земеделието през последните години развива сериозен догонващ потенциал. По-големите преработвателни предприятия на територията на община Костенец са:

“Хартия и хартиени изделия – Костенец” АД;

“Шведски кибрит – Плам България” АД – производство на кибрит и други запалими продукти;

"Терем – Цар Самуил" ЕООД, гр. Костенец – военен завод,

ЕТ “Актив Комерс” - производство на тетрадки и хартиени изделия;

„Синхрон-инвест” ЕООД – производство на спиртни напитки,

В резултат от финансовата криза почти всички предприятия под една или друга форма прилагат различни „спасителни планове“, като не малка част от тях прилагат и мярка за съкращаване на работната ръка.

С оглед наличието на подходящи природни ресурси прави впечатление отсъствието на големи предприятия в сектора производство на мебели. Община Костенец е оценена като потенциална територия (формираща потенциален клъстер „Рила“ заедно със Сапарева баня и Самоков) за включване в национален клъстер „Дърводобив-дървопреработка-производство на мебели“ и по-конкретно в икономическата дейност „Производство на дървен материал и изделия от него“. В нея е позиционирана фирма “Шведски кибрит – Плам България” АД. Като очаквани крайни продукти на клъстер „Рила“ са посочени дограма, опаковки, мебели за кухни и офиси и други.

Селско и горско стопанство

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Почвено-климатичните условия на територията са благоприятни за отглеждане на ягодоплодни култури, като община Костенец има дългогодишни традиции в производството на тези култури. С ликвидацията на ТКЗС “Траянови врата” и ТКЗС ”Малина” след 1990 г. значително намаляха площите заети от трайни насаждения (ягоди, малини), като през последните години тази тенденция се запазва, въпреки благоприятните природни условия и наличието на субсидиращи програми.

Таблица 5 Обработваема площ (дка) по отглеждани култури в община Костенец

Година/Култура	Малини (дка)	Ягоди (дка)
2008	550	670
2009	550	200
2010	550	280
2011	365	100

Източник: Областна дирекция по земеделие, гр. София

Водещ производител на ягоди в общината до 2010 г. е ЗКПУ Ягода, като в периода 2007-2010 г. получава общо 132 228, 05 лв. по схемата за директни плащания на Европейски фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и 110 080, 51 лв. от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР). От 2011 г. кооперацията не функционира.

В сферата на зеленчукопроизводството се открояват две дружества. Едното е Булфрукт ООД, който е специализиран производител и преработвател на пресни и замразени плодове (предимно за експорт) и на оранжерийни зеленчуци (домати и краставици). Разполага със собствена оранжерия на термална вода, хладилно предприятие и цех за производство на кисели краставички. През 2011 г. фирмата печели проект по мярка 123 на ПРСР за закупуване на технологично оборудване и инвентар за нуждите на хладилния цех. Стойността на договорираната субсидия е 398 575 лв. Със сходен предмет на дейност е и фирма "Ивегел" ЕООД, която получава субсидия по същата мярка на ПРСР за преустройство и разширение на съществуващ пункт за гъби в пункт за третиране и обработка на пресни и замразени плодове и гъби на стойност 99 775 лв.

С висок потенциал за развитие на конкурентноспособността на територията е производството на биопродукти, който процес е все още в начална фаза. Подсекторът се представлява от две фирми. Едната е Булкодин ООД и е сертифициран производител на биопосадъчен материал от ягоди и малини. В периода 2007-2011 дружеството е ежегоден бенефициент по схемата за директни плащания на обща стойност 19 105, 71 лв. и по ЕЗФРСР на обща стойност 37 063, 37 лв. Вторият сертифициран представител на биологичното земеделие на територията на общината е фирма Европродукт ООД, която специализира в отглеждането на вишни. Фирмата става бенефициент по горечитираните фондове от 2008 г. насам, като общата субсидия, която получава е в размер на 14 898, 26 лв.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Животновъдният сектор не е представителен за територията на община Костенец, въпреки наличието на благоприятни природни условия. Таблицата по-долу илюстрира данни за колеблива динамиката на неговото развитие в периода 2008-2011 г.

Таблица 6 Животновъдни стопанства и брой отглеждани животни в община Костенец

Година	Брой средни и големи стопанства	Говеда /бр./	Биволи /бр./	Овце /бр./	Кози /бр./	Свине /бр./
2008	6	10	0	412	0	84
2009	3	12	0	349	0	0
2010	7	5	0	836	0	22
2011	8	5	0	812	0	40

Източник: Областна дирекция по земеделие, гр. София

Горското стопанство е ключова сфера с потенциал за добавена стойност в община Костенец, тъй като 59% от нейната територия са гори. В горите и земите с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции организацията на стопанисването се насочва преди всичко към разширеното възпроизводство на главния продукт – дървесината, а също така запазване и повишаване на чистотата на гората. Горският фонд на територията на общината се управлява и стопанисва от Държавно горско стопанство - Костенец, със седалище к.к. Вили Костенец. През разглеждания период лесничейството печели проект по ПРСР за закупуване на оборудване за три противопожарни депа за подобряване на превантивните дейности и намаляване на опасността от горски пожари със стойност на субсидията 5 452,00 лв.

Услуги

В сектора услуги, освен търговията, с най-голям потенциал за развитие в община Костенец е и туризмът. Характерно за общината обаче е продължаващото неефективно използване на туристическите ресурси. Изворите с минерални води позволяват специализиране на туристическото обслужване в направленията СПА и балнеология, следвани от зимен, културно-познавателен, планински, селски, ловен и риболовен туризъм, изредени във възходящ ред по степен на потенциал за развитие и икономически ползи за територията². Същевременно, качеството на предлаганите услуги в община Костенец е сравнително ниско (особено по отношение на СПА услугите, където изискванията на клиентите са още по-високи), изисквайки сериозни допълнителни дейности в посока подобряването на материалната база (за предоставяне на услуги в областта на балнеолечението и СПА услугите), както и оптималното усвояване на ресурсите в планинския туризъм чрез целенасочени мерки за промоция на наличните възможности.

² Проучване „Изследване и анализ на проблемите на Костенец за развитието на общината като туристическа дестинация“ (2010), извършено по проект на общината „Интегрално планиране на туристически дестинации в община Костенец: продукт, реклама и комерсиализация“, финансиран по ОПРР

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Дългоочакваната реализация на инвестиционния проект за изграждане на „Курортен, туристически и спортен комплекс Костенец – Белмекен” все още не е стартирала. Проектът предвижда изграждането на спортни съоръжения и шест ски писти с капацитет 15 000 човека, с възможност за целогодишно използване и ски-сезон, продължаващ до края на месец април. Проектът се планира да се осъществи чрез публично-частно партньорство, като за целта е учредено акционерно дружество, съвместно с „Резорт Капитал” АД и се изготвя ПУП за обекта.

По данни на публичния регистър на категоризираните туристически обекти на територията на общините в Република България към 28.11.2012 г. в община Костенец са регистрирани 10 обекта за настаняване. От справка на общинска администрация за размера на събраните собствени приходи от туристическо обслужване е видно, че посещаемостта с преспиване в района е далеч от желаното и възможно състояние. Разбира се, нагласата за заобикаляне на нормативно регулирани задължения, свързани с финансово облагане все още доминира, особено в туристическия бранш и това е фактор, който не бива да се омаловажава в планирането на мерки за повишаване на местните приходи.

Таблица 7 Размер на събрани приходи от туристическа такса (2007, 2008, 2009, 2010, 2012) и данък туризъм (2011)

Година	Общински приходи (лв.)
2007	7 522,50
2008	6 229,50
2009	3 712,00
2010	2 806,00
2011	10 208,87
2012	9 862,69

Финансовата криза оказва допълнителен негативен натиск, както върху посещаемостта на територията с цел туризъм и отдих, така и върху предприемачеството в сектора. В подкрепа на последното се явяват данните на ДФЗ за финансирани проекти на фирми от община Костенец по мерки 311 и 312 на ПРСР, свързани със създаване на МСП и развиване на неземеделски бизнес. Само 2 проекта за създаване на къща за гости получават

подкрепа по програмата. Една в с.Очуша – със стойност на субсидията 348 674, 20 лв. и една в с. Горна Василица – в размер на 391 162, 48 лв.

2.5. Инфраструктура

Подобряване качеството и достъпността на компоненти на техническата инфраструктура на територията на община Костенец остава като един от най-приоритетните проблеми пред местната власт за решаване. Макар състоянието на пътната общинска мрежа да се рехабилитира ежегодно, все още има дълги участъци, които се нуждаят от основен ремонт, като например пътят /Ш-822/ Ново село - Костенец с дължина 16,6 км. Асфалтовата настилка на 44 км път от републиканската и общинска пътна мрежа е в лошо състояние. В края на 2012 г. общината печели проект по ПРСР за реконструкция и рехабилитация на общински пътища на стойност 2 442 974,00 лв. със срок на изпълнение м. юли 2015 г., който включва следните пътища - „Общински път SFO 2373 от кръстовището с път I-8 София – Пловдив до

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

кръстовището с път SFO 2372“ и „Общински път SFO 2372 от кръстовището с път SFOIII 8222 Пчелин – Костенец до махала „Нова“.

По степен на водоснабдяване на населените места следва да се посочи, че всички населени места на територията са водоснабдени с изключение на с. Долна Василица и с. Голаг, където е твърде малък броя на постоянно живеещото население. Състоянието на водоснабдителни и канализационни мрежи е крайно незадоволително. Няма изградена вътрешна канализация в селата Горна Василица, Долна Василица, Очуша, Подгорие и Голаг. Също така, няма изградени междуселищни външни колектори и пречиствателни съоръжения. Положителен факт във връзка с опазване на природния фактор в общината са изградените пречиствателни станции за промишлени отпадни води (към завода за хартия и към химическия завод) и е хлораторната инсталация – гр. Костенец (за обеззаразяване на резервоар “Ниска зона” гр. Костенец).

Към края на 2012 г. община Костенец няма одобрен проект за изграждане на пречиствателна станция за отпадни води, макар че има определена площадка за нея в землището на с. Пчелин, местността „Полето“.

3. Съответствие на ОПР на община Костенец 2007-2013 г. със законовите изисквания

ОПР е част от системата от документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие, разписани в чл. Чл.9 т. 7 на ЗРР. Съгласно чл. 13, ал.1 на ЗРР, планът определя средносрочните цели и приоритети за развитие на общината в съответствие с областната стратегия за развитие. Като планов документ той очертава основните тенденции в развитието на общината за периода 2007-2013 г. на основата на анализ на състоянието ѝ, на потенциала ѝ за развитие, при отчитане на специфичните потребности и визията на неговите жители за бъдещо развитие.

ОПР на община Костенец за периода 2007-2013 г. се приема с Решение № 6 на Общинския съвет от 26.01.2006г., с което се спазва чл. 37. (1) от ППЗРР, регламентиращ приема на плана в срок 3 месеца преди началото на периода на неговото действие.

През 2008 г. с Решение №55 от 26 юни Общински съвет на Костенец приема актуализиран вариант на ОПР за периода 2007-2013г. Актуализацията се налага във връзка с изискванията на Оперативните програми след влизането на страната в ЕС.

В резултат на извършения анализ на структурата и съдържанието на ОПР на община Костенец се регистрират редица несъответствия на документа с изискванията на чл. 13, ал. 2 на ЗРР.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората**Таблица 8 Съответствие на ОПР на община Костенец с изискванията на чл. 13, ал. 2 на ЗРР**

№	Изискване	Налично
1.	Анализ на икономическото и социалното развитие на общината	Да
2.	Целите и приоритетите за развитие на общината за определен период	Частично
3.	Индикативна финансова таблица, обобщаваща необходимите ресурси за реализация на плана	Да
4.	Индикаторите за наблюдението и оценката на плана	Не
5.	Необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана	Не
6.	Описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност	Не
7.	Програма за реализация на общинския план за развитие, с която се конкретизират проектите за неговото изпълнение, съответните финансови ресурси и звената за изпълнение на проектите	Не
8.	Предварителната оценка на плана	Не

Както таблицата илюстрира, от 8 позиции ОПР на община Костенец има пълно съответствие само с две - анализ на икономическото и социалното развитие на общината и индикативна финансова таблица. Стратегическата рамка на плана, която следва да е формирана от целите и приоритетите за развитие на общината за определен период не съдържа цели, а само приоритети (чл.13 (1) от ЗРР). Към всеки приоритет има изредени мерки, а всяка мярка е декомпозирана в редица дейности. Подобна структура, обаче, е в конфликт със същността и предназначението на една стартегическа рамка. В контекста на планирането под стратегия се разбира комплексна концепция, насочена към управление на политика/и чрез реализиране на нейните срочни (краткосрочни и/или дългосрочни) цели. Сборът от мерки и дейности, подкрепящи постигането на заложените цели се описва в отделен, оперативен документ (Програма за реализация на ОПР), който също е част от системата от документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие, но такава програма липсва.

Извършването на качествена междинна оценка на реализацията на ОПР на община Костенец допълнително се затруднява и от липсата на индикатори, които измерват ефекта от реализираните проекти върху развитието на територията. Не са дефинирани и нормативно

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

изискуемите действия по наблюдение, оценка и актуализация на плана. Посочено е само, че такива дейности следва да се планират като компонент от план за организация на изпълнението на ОПР. Такъв план отсъства. Отсъстват и мерки за осигуряване на информация и публичност, спазване на принципа на партньорство и въвличане на гражданите в процесите по реализация на плана.

За нуждите на оценката е необходимо да се отбележи отсъствието и на регулярни годишни отчети и доклади за реализацията на ОПР, които са законодателно регламентирани, съгласно чл. 91 от ППЗРР. Наличен е един доклад, обединяващ двете години 2009 и 2010 г., който е изготвен по искане на Софийска област.

Извършеният преглед на съответствието на съдържанието и структурата на ОПР с изискванията на ЗРР дава основание да се направи оценка за незадоволително нормативно съответствие. Подобен извод би могъл да дискредитира същността и функцията на ОПР, с което се делегитимира и ролята на местната власт в подобряване качеството на живот на територията на общината.

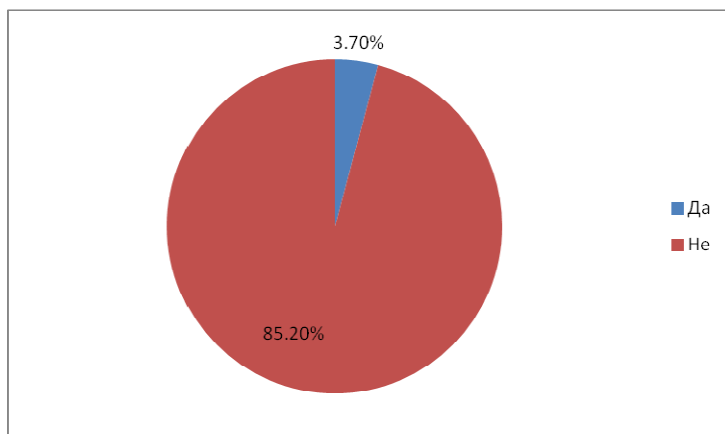
Индикации за такъв възможен сценарий се откриват и в резултатите от извършеното анкетно проучване сред общински съветници и общински служители. На въпрос *Доколко ОПР е разработен в съответствие с действащия Закон за регионалното развитие и правилника за неговото прилагане?* 68% от респондентите посочват „В голяма степен”. Прегледът на нормативното съответствие на плана показва обратното. Повече от половината анкетирани (63%) обаче се съгласяват, че ОПР на община Костенец ОПР в малка степен насърчава партньорства и сътрудничества между различни заинтересовани страни на територията. Въпреки отсъствието на система за наблюдение на ОПР 26% участниците в допитването я оценяват като ненадежна, докато 53% не са в състояние да преценят нейния ефект. 6.2. Отговорите на въпрос *Запознати ли сте с отчети, доклади и справки във връзка с изпълнението на ОПР?* отново илюстрират известно непознание на плана и други документи, свързани с неговото изпълнение. Почти по равен брой респонденти посочват отговорите „Да, частично” (37%), и „Има такива документи, но не съм запознат с тях” (32%). Както се посочи по-горе има изготвен само един доклад за текущото изпълнение на ОПР, обединяващ двете календарни години 2009 и 2010 г. след поискване от Софийска област.

Непознаване на ОПР се регистрира и сред жителите на община Костенец, участвали в изследването по проекта, в рамките на който се извършва и настоящата междинна оценка. Населението е основна заинтересована страна в процеса на разработване и прилагане на общинските планове за развитие и в този смисъл информирането и въвличането на гражданите на общината е от основно значение при оценката на прилагането на плана. Данните от проведеното изследване отчитат ниска степен на познаване на ОПР на общината. Към момента на оценката 85,2% от гражданите не са чували за ОПР и 70,4% не са информирани за целите, мерките и дейностите за развитие на общината, включени в плана. Сходен процент анкетирани лица (81,5%) посочват, че не са участвали в дейности, свързани

с разработването на ОПР (напр. обсъждане, даване на предложения, семинари и др.). Закономерно, голямото мнозинство от анкетираните (79,6%) оценяват информацията, с която разполагат за ОПР като недостатъчна съобразно техните потребности и интереси.

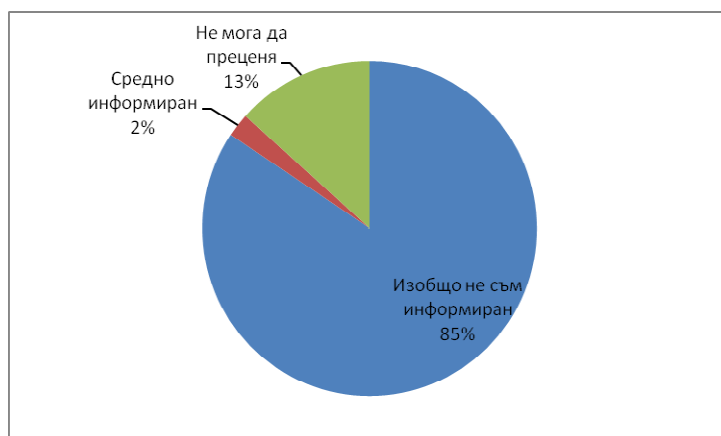
В този смисъл би могло да се отчете, че ниската обществена информираност за същността на плановия документ на община Костенец се дължи основно на два фактора: невъвличане на заинтересовани страни в процеса по изготвяне на плана и отсъствие на система и практики за информиране на обществеността по напредъка от реализацията на плана.

Графиките и таблиците по-долу илюстрират посочените резултати от изследването сред населението, застрашаващи легитимността на плана, а отгук и усилията на местната власт в подобряване качеството на живот на територията на общината.

Въпрос: Чували ли сте, че има разработен Общински план за развитие на Вашата община?

Въпрос: Доколко сте запознат/а с целите/мерките/дейностите за развитие на областта и общината, включени в ОПР?

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Въпрос: Участвали ли сте по някакъв начин в разработването на някои от следните документи (в обсъждане, анкета, даване на предложения, семинари и др.) за целите на ОПР?

ДА	1,9%
НЕ	81,5%

Въпрос: Информацията, с която разполагате за ОСР и ОПС към момента, е по-скоро достатъчна или по-скоро недостатъчна съобразно Вашите потребности и интереси?

По-скоро достатъчна	3,7%
По-скоро недостатъчна	79,6%

Преглед на нормативно изискуемото съответствие на ОПР на община Костенец с Областната стратегия за развитие на Софийска област е представен в Приложение 2. Общият извод, който може да се постави е, че от 16 мерки, включени в ОПР на община Костенец по-малко от половината от тях (7) намират съответствие с мерките на Областната стратегия за развитие в сферите ВиК, околна среда, екологично земеделие, социални услуги, спорт и младежки дейности. Това дава основание да се констатира, че не е спазен чл. Чл. 13. (1) от ЗРР, а именно: общинският план за развитие определя средносрочните цели и приоритети за развитието на общината в съответствие с областната стратегия за развитие.

4. Оценка на първоначалните резултати от изпълнението на ОПР на община Костенец

От няколко години насам международни политически и социо-икономически институции все по-често обръщат внимание върху безпомощността на традиционната статистика да обхване състояния като щастие, удовлетвореност, подобро качество на живот и т.н – цели, които всяка администрация си поставя да постигне пред своите избиратели. ООН например прави опити за въвеждане на "брутно вътрешно щастие"; Организация за икономическо сътрудничество и развитие издава наръчник за измерване на условията за живот и усещанията за благосъстояние у хората; ЕК също признава необходимостта от нови подходи, индикатори и методики за измерване на икономическия прогрес в условията на бързо променящата се действителност. Всички тези организации се обединяват около необходимостта за оценка на субективните възприятия за удовлетвореност, щастие и т.н и включването им в нова икономическа парадигма.

В ход с наложилите се възприятия за нуждата от отчитане на индивидуални преценки и усещания за икономически напредък и подобро качеството на живот, оценката от първоначално постигнатите резултати от изпълнението на ОПР се извърши с активното участие на местното население и служители от местната власт. Техните оценки до голяма степен компенсират липсата на нормативно изискуеми източници на информация

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

(индикатори, годишни отчети и доклади) за проследяване напредъка по изпълнението на ОПР. Субективните данни са набрани по време на проведените отделни фокус групи с представители на местната власт и гражданите от община Костенец и чрез анкетно изследване сред населението, няколкократно цитирано досега. Участниците в дискусиите попълваха анонимна оценъчна карта за постигнати резултати на ниво „мярка” от изпълнението на плана в периода 2007-2012 г. Обобщените данни са представени в Приложение 5.

Анализът на първичните данни от оценките на гражданите се допълва с вторични данни, чийто източници са НСИ, ИСУН, ДФЗ, областна и общинска администрация, общински стратегически документи, публични бази данни и др.

Оценката на стратегическата рамка на ОПР по време на фокус групите се извърши по следната скала:

0 - няма извършени дейности

1 - има извършени дейности, но няма постигнати очаквани резултати

2 - има извършени дейности, но постигнатите очаквани резултати са частични

3 - всички планирани дейности са извършени и всички очаквани резултати са постигнати

Оценката на първоначалните резултати от изпълнението на ОПР е извършена на ниво „мярка”. След прегледа на последната мярка към всеки приоритет е представена обобщена таблица с оценките на двете целеви групи.

ПРИОРИТЕТ 1 Създаване на атрактивна бизнес среда и ускорено развитие на икономическия потенциал с ключов приоритет насърчаване на туризма в община Костенец

Мярка 1. Ускорено развитие на зимния планински и на алтернативните форми на туризъм /селски, балнео-, ловен и риболовен, пешеходен, културно-опознавателен, спортен/ и експониране на културно-историческото наследство на територията на общината

Мярка 2. Стабилизиране на традиционните промишлени сектори и стимулиране активността на икономическите субекти

Мярка 3. Привличане на външни инвестиции и оптимизиране инфраструктурата на бизнеса

Мярка 4. Насърчаване на заетостта

Мярка 5. Ефективно и екологично развитие на аграрния сектор в общината

В структурата на приоритета, но не дефинирана като мярка, е посочена дейността *Направа на общ устройствен план (ОУП) на общината. Създаване на кадастрални карти и подробности*

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

устройствени планове (ПУП). По време на фокус групите се уточни, че общината е в процес на изготвяне на ОУП, а има и изготвени ПУП за различни рекреационни зони. Резултатът от реализацията на дейността не подлежи на оценка, тъй като не е дефинирана като мярка.

Изпълнението на **първата мярка**, която може да се обособи като ключова за приоритета, се подкрепя от 17 дейности. Представители на местната власт и на гражданите поставят близки оценки за постигнатите резултати от извършените дейности – 1.58 (общински служители и общински съветници) и 1.43 (граждани). Постигнати са следните резултати:

- През 2010 г. е създадено акционерно дружество „Костенец – Резорт” - АД с предмет на дейност изграждане на съвременен „Курортен, туристически и спортен комплекс „КОСТЕНЕЦ-БЕЛМЕКЕН”. Изготвен е ПУП за обекта.

- През 2009 г. общината започва изпълнението на проект „Интегрално планиране на туристически дестинации в Община Костенец: продукт, реклама и комерсиализация”, финализиран по ОПРР с 138 459 лв. стойност на безвъзмездната финансова помощ. В рамките на проекта се е извършило обстойно проучване „Изследване и анализ на проблемите на Костенец за развитието на общината като туристическа дестинация“, на базата на което обаче не са изготвени стратегически документи в подкрепа развитието на сектора.

- През 2012 г. стартира проект „Развитие на културното наследство на община Костенец чрез възстановяване и популяризиране на крепостта при Траянови врата”, финансиран по ОПРР с 4 062 642 лв. стойност на безвъзмездната финансова помощ. В рамките на проекта се планират редица инфраструктурни дейности с цел подобряване достъпа на крепостта „Траянови врата”.

- През 2012 г. читалища "Просвета - 1881" в с. Костенец и „Гео Милев – 1954” в гр. Момин проход печелят проекти за основен ремонт по мярка 322 „Обновяване и развитие на населените места“ на ПРСР с обща стойност на субсидията 753 470,00 лв.

- Разработена е мрежа от информационни и указателни табели за туристическите забележителности на територията на общината.

- Реконструирана със средства на общината е църквата в махала Нова , с Горна Василица.

- Общината печели проект и по мярка 321 на ПРСР за обновяване на населените места на стойност 1 456 406.00 лв.

- С направените нормативни промени се осъществи прехвърлянето на собствеността минералните извори в гр.Момин проход и к.к. Вили Костенец към на общината за стопанисване и управление.

- Проекти на два местни предприемачи за изграждане на къщи за гости в с. Очуша и с. Долна Василица печелят субсидия по ПРСР на обща стойност 739 836, 68 лв.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Следните планирани дейности не намират практическа реализация в периода 2007-2012 г.:

- Пускане в експлоатация на минерален плаж в к.к. Вили Костенец;
- Повишаване качеството и разнообразието на туристическите услуги (създаване на Консултативен съвет по туризъм, изработване и прилагане на годишни програми за развитие на туризма в община Костенец)
- Създаване на Колеж по туризъм в гр. Костенец
- Създаване на исторически музей в гр. Костенец и музейни сбирки в селата

Въпреки оценката за недостатъчно развит туристически потенциал на община Костенец, която се потвърждава и от горецитираното проучване на проблемите на общината за превръщането ѝ в предпочитана туристическа дестинация, местна власт и граждани поставят обща кумулативна оценка за постигнатите резултати от тази мярка - 1.50, която е и най-висока от всички мерки по приоритет 1. Посланието на оценката е, че има извършени дейности, но или няма постигнати очаквани резултати, или същите са само частично постигнати. Една от възможните причини за това може да се търси в липсата на дефинирани цели за развитието на туризма на територията, което е показател за отсъствието на визия и фокус в прилагането на мерки за превръщането на сектора в първостепенен за територията. Създаването на условия за оползотворяване на местните ресурси е прерогатив на местната власт, но самото оползотворяване на ресурсите е задача на бизнеса. Все още местните предприемачи не развиват атрактивни туристически дейности, а и финансовата криза отдръпна чужди инвестиции. Така наличието на традиции и ресурси за балнеолечение и близостта на общината до к.к. Боровец към момента съществуват само като фактори, които благоприятстват развитието на съвременен интегриран туризъм на територията на община Костенец.

Изпълнението на мярка 2 „Стабилизиране на традиционните промишлени сектори и стимулиране активността на икономическите субекти” се подкрепя само от една дейност - *създаване на общински бизнес център с цел подкрепа на бизнеса в района и със звено за повишаване на квалификацията и за преквалификация на работниците и специалистите.* Такъв център не е създаден и това се отразява на ниските оценки, които представители на местната власт (0.84) и гражданите (0.48) поставят за постигнатите резултати. Стабилизиране на промишлеността е трудно изпълнима мярка в продължително време на икономическа и финансова криза, но други не по-маловажни причини за това слеза да се търсят и в неактивното участие на местните предприятия по програми на ЕС за подобряване на конкурентоспособността и работната среда. Към края на 2012 г. единствено две предприятия (Синхрон инвест ООД и „Белопейпър” ЕООД) са бенефициенти по фондове на ЕС (ОПРЧР), като и двете имат спечели проекти за подобряване условията на труд. Проектът на Синхрон инвест ООД е на стойност 139 342 лв., чиято цел е инвестиране в развитието на човешкия капитал и повишаване на неговата конкурентоспособност, чрез мерки и дейности

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

за повишаване на нивото на грижата за здравето и безопасността на работното място. Със сходна цел е и проекта на фирма „Белопейпър“ ЕООД на стойност 177 548 лв. - подобряване условията на труд, свързани с безопасността и здравето на своите служители. Дружеството произвежда домакински, санитарно-хигиенни и тоалетни изделия от хартия и картон. По ПРСР три дружества са получатели на субсидии за модернизиране на производствената среда. Това са: ЕТ "РУМ - МАШ - Румен Момчилов" (86 263,80 лв.), "Булфрукт" ООД (398 575 лв.) и "Ивегел" ЕООД (99 775 лв.). Няма предприятие от територията на община Костенец, което да е бенефициент по ОП Конкурентноспособност.

Постигнатите резултати по мярка 3 „Привличане на външни инвестиции и оптимизиране инфраструктурата на бизнеса“ се оценяват в различна степен от двете целеви групи. Представителите на местната власт поставят обща оценка 1.11, докато гражданите – 0.81. Мотивът на общинските служители и съветници при избора на оценка за извършени дейности, но отсъствие на резултати се състои в учреденото през 2010 г. акционерно дружество, съвместно с външния инвеститор „Резорт Капитал“ АД за изграждане на „Курортен, туристически и спортен комплекс Костенец – Белмекен“. Дългоочакваната реализация на инвестиционния проект обаче все още не е стартирала, което дава основание на гражданите за поставяне на оценка между скалите „има изпълнени дейности, но няма резултати“ и „няма изпълнени дейности“. Друга причина за поставените незадоволителни оценки и от двете целеви групи е нереализирането на дейности за оптимизация на инфраструктурата на бизнеса. Също така, планираното формиране на условия и проект за създаване на Индустриален парк „КОСТЕНЕЦ“ за привличане на инвестиции в екологическо чисти производства не е осъществено, а очакваната газификация на територията на общината е извършена само в промишлената зона.

Насърчаването на заетостта (мярка 4) е планирано да се реализира с помощта на четири дейности:

1. Изработване на Програма за насърчаване на малкия и среден бизнес в общината, ориентиран към предприятия с преработващо и обслужващо предназначение;
2. Реализиране на съвместни проекти за насърчаване на заетостта;
3. Участие на общината в националните програми за заетост;
4. Участие в регионални програми за заетост по линия на регионалния план за развитие на Югозападния район за планиране и ОПРР, които по своята същност са национални програми за заетост.

Анализът на основните промени в социално-икономическата среда, настъпили в периода на изпълнение на ОПР (2007-2012 г.), показва че равнището на безработица на територията на община Костенец е сравнително ниско и гравитира около средните стойности на Софийска област. Същевременно, сравнително ограниченото участие на местната администрация в национални програми по заетост е показател за функциониране на добре изградени, част от

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

които естествени, икономически системи в района, осигуряващи заетост. Предпоставки за съществуването на тези системи са съхранените, макар и с нарастващ риск от затихващи функции, традиционни производства и геостратегическото разположение на общината в близост до най-големите в страната агломерационни ареали – София и Пловдив. Въпреки наличието на подобни преимущества за община Костенец, не бива да се подценява необходимостта от изготвянето на Програма за насърчаване на малкия и среден бизнес на територията, която да повиши инвестиционната привлекателност и пазара на труда (40% от местното население работи в територии извън общината). Такава програма към момента не е приета. Поддържането на сравнително постоянни нива на заетост в община Костенец мотивират участниците във фокус групите да оценят постигнатите резултати по мярката в скалата от „липсват такива” до „постигнати частични резултати” – местна власт (1.63) и граждани (1.14).

Изпълнението на **мярка 5 „Ефективно и екологично развитие на аграрния сектор в общината”** се подкрепя от 6 дейности в сферите: планинско животновъдство, трайни насаждения (основно ягодоплодни култури), производство на мляко, пазарна реализация на селскостопанската продукция, модернизация и реструктуриране на стопанствата, горско стопанство. Животновъдството и млекопроизводството са сектори, които не са обект на положителни резултати в резултат на комплекс от неблагоприятни фактори. Двигателните сили за пазарна реализация на селскостопанската продукция са извън компетентностите на местната власт, макар и да има възможност за известно влияние. Сферите с потенциал за положително развитие, най-вече със субсидираната подкрепа на ПРСР, са модернизация на стопанствата и управление на горите. Едва двама земеделски производители се възползват от възможностите на програмата по мярка 123. Това са цитираните вече фирми "Булфрукт" ООД и "Ивегел" ЕООД. По мярка 112 "Създаване на стопанства на млади фермери" общо 5 млади земеделски производители от община Костенец получават индивидуална субсидия в размер на 48 892 лв.

По отношение управлението на общинския горски фонд община Костенец има реализирани два проекта на обща стойност 644 057, 20 лв. Единият е за закупуване на техника за подобряване икономическата стойност на общинските гори, а другият е за залесяването на гора, пострадала от пожар в местността „Бабина могила”. Едновременно с това Държавно горско стопанство – Костенец също има одобрен проект по ПРСР за закупуване на оборудване за три противопожарни депа за подобряване на превантивните дейности и намаляване на опасността от горски пожари на стойност 5 452 лв. Отношението към екологията е традиционно високо в община Костенец, осъзнавайки всички негови ресурси и ефекти за подобряване качеството на живот на територията. Оценката на местната власт, обаче, за постигнати резултати по мярката е по-критична (1.18) спрямо тази на гражданите, която е и меродавна за постигнат ефект (1.33). Невъзможността за интервюиране по някои от дейностите на мярката, отнасящи се развитие на аграрния сектор, обуславят и скалата на поставените оценки (има извършени дейности, но няма постигнати очаквани резултати).

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Общата оценка на резултатите от изпълнението на мерките по **приоритет 1 Създаване на атрактивна бизнес среда и ускорено развитие на икономическия потенциал с ключов приоритет насърчаване на туризма в община Костенец** е 1.15 – има извършени дейности, но няма постигнати резултати. Причините за това са от комплексен характер. На първо място, не бива да се подценява неблагоприятното влияние на финансовата криза в национален мащаб, което закономерно рефлектира и върху местното развитие. На второ място, това е наличието на свръх амбициозен и нереалистичен пакет от инструменти за стимулиране на местното икономическо развитие. На последно място, но не и по степен на важност, е ниската активност на местния бизнес сектор в повишаване на своята конкурентоспособност в съчетание с отсъствието на дейности за подобряване на общата бизнес инфраструктура на територията, част от която включва компоненти на техническата инфраструктура.

Таблица 9 Обобщена оценка на постигнатите резултати по приоритет 1

ПРИОРИТЕТ 1 Създаване на атрактивна бизнес среда и ускорено развитие на икономическия потенциал с ключов приоритет насърчаване на туризма в община Костенец	Обща оценка (местна власт и граждани)
Мярка	
1. Ускорено развитие на зимния планински и на алтернативните форми на туризъм /селски, балнео-, ловен и риболовен, пешеходен, културно-опознавателен, спортен/ и експониране на културно-историческото наследство на територията на общината /М1/	1.50
2. Стабилизиране на традиционните промишлени сектори и стимулиране активността на икономическите субекти /М.2/	0.66
3. Привличане на външни инвестиции и оптимизиране инфраструктурата на бизнеса /М.3/	0.96
4. Насърчаване на заетостта /М.4/	1.39
5. Ефективно и екологично развитие на аграрния сектор в общината /М5/	1.26
ОБЩА ОЦЕНКА НА ПРИОРИТЕТА	1.15

ПРИОРИТЕТ 2 Хармонично развитие на територията на община Костенец и модернизиране на техническата инфраструктура

Мярка 1. Рационално и ефективно използване на териториалните ресурси и хармонично устройство на територията на общината

Мярка 2. Рехабилитация и реконструкция на пътната мрежа в общината и подобряване организацията на транспортното обслужване в общината

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Мярка 3. Изграждане и модернизация на външните и вътрешните водопроводни мрежи и съоръжения към тях

Мярка 4. Развитие на канализационната система в общината

Изпълнението на **първата мярка** се подкрепя от 8 дейности в сферите: комасация на земеделски земи, възстановяване на хидротехническите съоръжения и напоителни системи, ефективно управление на земеделските земи (борба с ерозията, стопанисване на изоставени земи), укрепване на свлачища, залесяване на гори, пострадали от пожари. Част от планираните дейности частично се препокриват с такива по мярка „Ефективно и екологично развитие на аграрния сектор в общината” от предходния приоритет. Общината е активен инициатор на дейности от обхвата на мярката. Единствено реабилитацията на напоителните системи остава област с непостигнати резултати, но нейното изпълнение изисква мащабни инвестиции, които в рамките на този програмен период не са обезпечени със средства. По отношение на горските пожари и свлачищата местната администрация извършва необходимите стъпки и печели проекти по ПРСР и ОПРР за тяхното управление, заедно с държавното горско стопанство. В рамките на ОПРР е приключен проект "Укрепване на неустойчив откос на ул. Боровец , гр. Костенец” със стойност 330 327 лв. на безвъзмездната финансова помощ, а в процес на реализация е друг проект, чиято цел е да се извърши корекция на река Марица в регулацията на гр. Костенец от моста на ул. Цариградско шосе до заустването на река Очушница с олед превенция от наводнения и свлачища. Проектът е с договорена стойност на финансовата подкрепа в размер на 1 052 551 лв. и се финансира по ОПРР.

Ефектите от тези инициативи се оценяват сходно, но сравнително критично и от двете целеви групи, които поставят следните оценки: местна власт - 1.37 и граждани - 1.33.

Макар състоянието на **пътната инфраструктура (мярка 2)** да се поддържа ежегодно в рамките на налични средства (в периода 2008-2011 г. общината инвестира 1 317 384 лв. собствени приходи), все още има дълги участъци, които се нуждаят от основен ремонт. Асфалтовата настилка на 44 км път от републиканската и общинска пътна мрежа е в лошо състояние. В края на 2012 г. общината печели проект по ПРСР за реконструкция и рехабилитация на общински пътища на стойност 2 442 974,00 лв. със срок на изпълнение м. юли 2015 г., който включва следните пътища - „Общински път SFO 2373 от кръстовището с път I-8 София – Пловдив до кръстовището с път SFO 2372“ и „Общински път SFO 2372 от кръстовището с път SFOIII 8222 Пчелин – Костенец до махала „Нова”. Ефектите от изпълнението на проекта ще се почувстват в следващия програмен период, а дотогава оценката за постигнати резултати остава незадоволителна: местна власт – 1.05 и граждани – 1.55.

Аналогично на пътната мрежа, състоянието на водопроводната и канализационната е също така незадоволително (**мерки 3 и 4**). Очевидно ефектът от извършваните частични ремонти на външни и вътрешни водопроводни мрежи не е достатъчен, за да провокира висока оценка

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

на постигнати резултати от местната власт (0.89) и гражданите (0.81). По време на дискусиите се посочи, че състоянието на водопроводната мрежа в гр. Костенец е в изключително тежко състояние. В сходно общо състояние и канализацията в общината. Няма изградена вътрешна канализация в селата Горна Василица, Долна Василица, Очуша, Подгорие и Голаг. В периода 2007-2008 г. в рамките на проект по ФАР за ремонт на пътя с. Пчелин – курорт Пчелински бани се изгради канализационна мрежа в с. Пчелин. Продължава обаче да липсват междуселищни външни колектори и пречиствателни съоръжения за останалите населени места, като частично се извършват подобрения на съществуващи активи. Към края на 2012 г. община Костенец няма одобрен проект за изграждане на пречиствателна станция за отпадни води, макар че има опеделена площадка за нея в землището на с. Пчелин, местността „Полето”. И двете мерки получават оценки в скалата „има извършени дейности, но няма постигнати очаквани резултати”.

Положителен факт във връзка с опазване на природния фактор в общината са изградените пречиствателни станции за промишлени отпадни води (към завода за хартия и към химическия завод) и е хлораторната инсталация – гр. Костенец (за обеззаразяване на резервоар “Ниска зона” гр. Костенец).

Степента на инфраструктурната изграденост на дадена територия е предпоставка за икономическия растеж и подобряване на жизнената среда. Повишаване качеството и достъпността на компоненти на техническата инфраструктура на територията на община Костенец остава като един от най-приоритетните проблеми за решаване пред местната власт.

Таблица 10 Обобщена оценка на постигнатите резултати по приоритет 2

ПРИОРИТЕТ 2 Хармонично развитие на територията на община Костенец и модернизиране на техническата инфраструктура		Обща оценка (местна власт и граждани)
Мярка		
1. Рационално и ефективно използване на териториалните ресурси и хармонично устройство на територията на общината /М10/		1.35
2. Рехабилитация и реконструкция на пътната мрежа в общината и подобряване организацията на транспортното обслужване в общината /М7/		1.30
3. Изграждане и модернизация на външните и вътрешните водопроводни мрежи и съоръжения към тях /М8/		0.85
4. Развитие на канализационната система в общината /М9/		0.93
ОБЩА ОЦЕНКА НА ПРИОРИТЕТА		1.11

ПРИОРИТЕТ 3 Подобряване на условията на живот на гражданите на община Костенец и на качеството на природната и жизнената среда в общината

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Мярка 1. Подобряване на екологията в община Костенец

Мярка 2. “Децата - наше настояще и бъдеще”

Мярка 3. Повишаване качеството на здравните услуги

Мярка 4. Жилищно развитие и жилищна политика

Мярка 5. Система за реализация на общинския план за развитие

Мярка 6. Развитие на демократичното начало и управлението на общината

Мярка 7. Енергийна ефективност

От разнообразието на посочените мерки става ясно, че липсва конкретен фокус и приоритет на действие. Остава се с впечатление, че тук са посочени онези групи интервенции, за които не се намира друго подходящо място в структурата на ОПР.

Отсъствието на регистрирани постоянни замърсявания на целевата територия и наличието на многообразие от природни ресурси поставя община Костенец в привилегирана позиция, тъй като едромасабни мерки за **подобряване на околната среда (мярка 1)** не се налагат, с изключение на необходимостта от изграждане на ПСОВ. През 2011 г. общината сигнализира РИОСВ – София за замърсяване на река Очушница с руднични води от бившия рудник „Бялата вода” в с.Очуша, получено в резултат на разбит обект на рудника.

По отношение на управлението на отпадъци общината е член на Регионало сдружение за управление на отпадъците (РСУО) в регион Костенец (Самоков). През 2012 г. се подписва договор по ОПАК за изграждане на регионалното депо. Проектът е на стойност 9 000 000 лв. Чрез реализацията на проекта се цели намаляване на замърсяването на околната среда в общините Костенец, Ихтиман, Долна баня и Самоков, увеличаване на разделното събиране на битовите отпадъци и рециклирането им, както и установяване на ефективна система за съвременно управление на отпадъците в региона. Предвидено и изграждане на Регионален център за управление на отпадъците (РЦУО) – Самоков, който ще включва изграждането на две клетки за неопасни отпадъци, приемателен център за едрогабаритни отпадъци, инсталация за сепариране на отпадъците, система за улавяне на газовете, както и изграждане на инсталация за компостиране на „зелени” отпадъци. Има изготвени идейни проекти за рекултивация на старото депо в местността „Караказ-5”, землище с.Костенец. Оценката на местната власт и гражданите за постигнатите резултати от прилагането на мярката за опазване на околната среда е сравнително задоволителна – местна власт (1.32) и граждани (1.67).

Постигнатите резултати от изпълнението на мярката, наименована **“Децата - наше настояще и бъдеще”** имат най-висока обща оценка от всички мерки на ОПР на община Костенец – 2.02. В нейния обхват са планирани 13 дейности, като по-голямата част от тях се отнасят до извършване на оптимизация и модернизация на образователната инфраструктура.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Останалите се отнасят до подобряване на средата за спорт. Прави впечатление планирания голям брой тематични програми за подобряване качеството на образование, като нито една от тях не е целево реализирана. Това са:

- Програма за преференциално подпомагане на децата в детските градини и за пълно обхващане на потенциалните учаци в учебния процес;
- Програма за компютризация на училищата и за качествено езиково обучение;
- Подпрограма „Активно съдействие на местния бизнес за качествен учебен процес”;
- Програма за пълноценно развитие, поддържане и използване на общинската спортна база с цел насърчаване на спорта сред младите хора в общината

Едновременно с това идеята за Общински център за извънкласна дейност, който да осъществява функциите и на общинско координационно звено за борба с противообществените прояви и с наркоманията сред учащите се също не намира реализация.

В оптимизацията на образователната инфраструктура най-много успешни интервенции са извършени по отношение материално-техническата база. През 2010 г. стартира проект, финансиран по ОПРР за внедряване на мерки за енергийна ефективност в образователната инфраструктура на община Костенец на стойност 824 144 лв. Проектът предвижда извършване на съответни строително-монтажни работи в сградите на СОУ “Св. Климент Охридски”, ОУ “Св. Св. Кирил и Методий”, ОУ “К.Костенечки”, ОДЗ "Здравец" гр. Костенец, ОДЗ "Здравец" – филиал в гр. Момин проход, ОДЗ "Звънче" и ОДЗ "Радост".

Едновременно с това се отчитат и следните постигнати резултати:

- Оборудване на учебните заведения с нови компютърни кабинети с финансиране от МОМН;
- Изграден е Консултативен кабинет към МКБППМН с работещи към кабинета обществени възпитатели и психолог, като седмичната посещаемост е 25-30 деца;
- През 2010 г. Областният управител на Софийска област предоставя собствеността на стадионите в с. Костенец и гр. Костенец на общината, в резултат на което местната администрация веднага подава проект за изграждане на спортно тренировъчен комплекс в гр. Костенец по 321 мярка на ПРСР и през 2012 г. получава одобрение за неговото финансиране на стойност 5 486 026 лв.
- Община Костенец участва в проект “Е-YOUTH” по европейската програма „Младежта в действие”. Ученици от СОУ „Св. Кл. Охридски” си партнират с връстници от Гърция, Румъния, Италия, България и като посещават Румъния и Италия с цел изследване, изучаване и популяризиране на културното наследство, традициите, местните обичаи, природните забележителности и т.н. на региона, в който живеят.

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

- През 2009 г. местната администрация реализира микро - проект № 5742 в партньорство с НПО „Вълшебен свят” за реконструкция и изграждане на детски площадки в гр.Костенец и на 5 детски площадки в гр. Момин проход.

- Ежегодно се подкрепят изяви на училищните спортни клубове.

Не така положително е оценена реализацията на **мярка 3 „Повишаване качеството на здравните услуги”**. Общински съветници и служители поставят оценка 0.84, докато представителите на местната общност я оценяват малко по-високо – 1.19. Всички единодушно обаче констатираха неефективността на местната спешна помощ. Прави впечатление обвързването на здравните със социалните услуги, което е нецелесъобразно. Това са две области с различни компетентности и правомощия за тяхното управление и финансиране. Планирани са дейности, насочени към развитие на социалната институционализация, докато държавната политика е в диаметрално противоположна посока – към деинституционализация. Дефинирана е мярка за създаване на заетост на безработни лица и на лица в неравностойно положение, чието място тук е нерелевантно. В сферата на здравеопазването, макар и с ограничени ресурси и автономия за взимане на решения от страна на местната администрация, се поддържа сравнително оптимална система от здравни учреждения. В областта на социалните услуги също се отчита съществен напредък, предопределен от многообразието от проекти и дейности, с които общината се стреми да удовлетвори най-спешни местни потребности. Така, в периода 2007-2013 г. община Костенец изпълнява 3 проекта, насочени към предоставяне на грижа за хората с увреждания и самотноживеещи хора от територията чрез съвкупност от дейности, включително предоставяне на услугите „Социален асистент” и „Домашен помощник”. Извършени са и първи стъпки към създаване на Звено за услуги в домашна среда в община Костенец, което да управлява и планира услугите за всеки конкретен потребител. Проектите са с обща стойност на финансовата подкрепа по ОПРЧР в размер на 418 525 лв., от които към края на 2012 г. са изплатени 214 984 лв. Община Костенец е и партньор на проекта на Агенцията за социално подпомагане „Подкрепа за достоен живот”, чиято обща цел е да се приложи нов подход за предоставяне на услуги в семейна среда чрез въвеждане на принципа „индивидуален бюджет за личен асистент” и и да се разчупят създадените стереотипи за услугата „Личен асистент”.

Планираната политика за **жилищно развитие (мярка 4)** е с нулева реализация, което закономерно води до най-слаби оценки за постигнати резултати. Представители на местната власт поставят оценка 0.42, а гражданите, участници в дискусиата – 0.33.

Като отделна мярка е придвидено изграждането на **система за реализация на ОПР – мярка 5** в структурата на приоритет, отнасящ се до подобряване на жизнената среда. И макар това да е крайният търсен ефект на плана, действията за неговото прилагане не следва да са част от стратегическата рамка на самия план, а отделни негови компоненти, така както е и нормативно заложено в ЗРР и ППЗРР. Този акт по-скоро се тълкува като безпомощен опит за

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

покриване на законодателни изисквания (разработване и приемане на ОПР) в кратки срокове и в отсъствие на ясна визия, подкрепена с фокусирани действия, за устойчиво развитие на територията. Нито една от планираните 4 дейности по реализация на мярката не намира практическо приложение, а именно:

1. Създаване на система за мониторинг, оценка и актуализация на ОПР /индикатори, оценки, доклади/
2. Създаване на група за подкрепа на плана
3. Създаване на звена за реализация на общинския план за развитие /групи за междуобщинска координация, за координация във връзка с обвързването на плана с ОСРР, РПР и НОПРР, група за осигуряване на прозрачност и публичност на плана, група за разработване, обосновка и финансово обезпечаване на мерките, програмите и проектите и др./
4. Създаване и периодична актуализация на уеб страница за общинския план за развитие и реализацията му

Въпреки това участниците в дискусиите поставиха неоправдано високи оценки за постигнатите резултати – местна власт – 1.00, граждани – 1.05

Изпълнението на **мярка 6 „Развитие на демократичното начало и управлението на общината”** се подкрепя от 7 дейности с различен тематичен обхват. Планирано е:

- Изграждане на единна информационна система за управление на общината (не се реализира);
- Разработване на мерки и механизми за активно участие на гражданите в управлението на общината (частична реализация с индиректен ефект върху общинска администрация);
- Разработване на мерки за създаване на Районен съд в община Костенец; (не се реализира)
- Създаване на доброволни формирания на гражданите за опазване на обществения ред в населените места на общината (не се реализира);
- Добро управление, прозрачност и високи стандарти в работата на общинската администрация (очаквана скорошна частична реализация);
- Развитие на капацитета на омбудсмана и обществените посредници (не се реализира);
- Качествено административно обслужване и развитие на електронното правителство (идеята за електронно правителство не се реализира)

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Въпреки липсата на конкретни резултати от реализацията на мярката нейната оценка от общинските служители и съветници е сравнително висока – 1.32, подкрепена от още по-висока оценка на гражданите – 1.74. Този контраст между оценката на постигнати резултати и фактическите резултати е показател за сравнително ниска степен на информираност и публичност относно работата по изпълнението на ОПР.

Прави впечатление отсъствието на мерки за повишаване на административния капацитет на служители от местната администрация, а това е гарант за постигане на добро местно управление. Стъпка в тази посока се явява партньорството на община Костенец със Софийска област по изпълнението на проект, финансиран по ОПАК „Партньори за по-добра местна и регионална политика”, в рамките на който се извършва и настоящата междинна оценка на ОПР на общината. В контекста на идеята за партньорство, без да има обособена мярка, подкрепяща неговото развитие, е един от най-осезаемите резултати, постигнати на територията, който може индиректно да се съотнесе към коментиранията мярка. Това е създаването на МИГ Костенец 2010 г., в резултат от реализацията на проект „Придобиване на умения и постигане на обществена активност за потенциална местна инициативна група на територията на Община Костенец” по ПРСР. Като следващ етап от усилията за подпомагане на устойчивото развитие на територията, основано на принципа „отдолу-нагоре” и на партньорството, стартира и прилагането на Стратегията за местно развитие на МИГ. Въпреки неблагоприятната институционална среда, в лицето на централната власт, затрудняваща реализацията на мерките от СМР, този иновативен подход за съживяване на икономиките на селските райони може да генерира редица осезаеми ефекти.

Мястото на **мярката за енергийна ефективност** в контекста на доброто управление е отново нецелесъобразно. Благодарение на горесцитирания проект на общината по ОПРР за енергийна ефективност на образователни учреждения, както и изградената система от улично осветление на този принцип, определят сравнително високата степен на удовлетвореност от постигнатите резултати, отразена в оценъчните карти на участниците в целевите дискусии – местна власт (1.26) и граждани (1.69).

Общата оценка на постигнатите резултати от изпълнението на дейности по приоритет 3 се илюстрира от следната таблица:

Таблица 11 Обобщена оценка на постигнатите резултати по приоритет 3

ПРИОРИТЕТ 3 Подобряване на условията на живот на гражданите на община Костенец и на качеството на природната и жизнената среда в общината	Обща оценка (местна власт и граждани)
Мярка	
1. Подобряване на екологията в община Костенец/М10/	1.49
2. “Децата - наше настояще и бъдеще” /М11/	2.02
3. Повишаване качеството на здравните услуги /М12/	1.02

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

4. Жилищно развитие и жилищна политика /M13/	0.38
5. Система за реализация на общинския план за развитие /M14/	1.02
6. Развитие на демократичното начало и управлението на общината /M15/	1.53
7. Енергийна ефективност	1.48
ОБЩА ОЦЕНКА НА ПРИОРИТЕТА	1.28

Таблица 12 Обобщена оценка на постигнатите резултати по приоритети

ПРИОРИТЕТ	СРЕДНА ОБЩА ОЦЕНКА
1. Създаване на атрактивна бизнес среда и ускорено развитие на икономическия потенциал с ключов приоритет насърчаване на туризма в община Костенец	1.15
2. Хармонично развитие на територията на община Костенец и модернизиране на техническата инфраструктура	1.11
3. Подобряване на условията на живот на гражданите на община Костенец и на качеството на природната и жизнената среда в общината	1.28
СРЕДНА ОБЩА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР	1.18

4. Оценка на ефикасността на използваните ресурси

Оценката на ефикасността на използваните ресурси се извършва на база индикативна финансова таблица на планираните ресурси за периода на действие на ОПР на община Костенец 2007-2012 г., сумата договорирани средства от фондове на ЕС за устойчиво управление на територията (ОПРР, ОПРЧР, ОПАК и ПРСР) и сумата от капиталовите разходи на общината.

Поради критично късното изпращане на индикативната финансова таблица на ОПР на община Костенец, в настоящия първи вариант на доклада за междинна оценка ще се представят само съпоставителни данни за степента на привлечени и инвестирани средства спрямо планираните за реализация на ОПР. Поради отсъствието на Програма за реализация на на ОПР, в която се разпределят по години планираните средствата по прилагане на мерките, тук се представят общите суми по мерки за целия период на действие на плана.

Таблица 13 Индикативна финансова таблица на ОПР на община Костенец 2007-2013 г. (хил. лв.)

Приоритет/ Мярка/ Година	Общо финансиране	Национално съфинансиране			Европейски съюз	Друго безвъз- з-	Привлечени средства
		Об	Държавно	Частни	Структурни фондове		

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

		що				Държа вни търгов ски дружес тва	търгов ски дружес тва		Структу рни фондов е	Кохезио нен фонд	мездн о финан си ране	а от заеми
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ОБЩО:	232 682	0	0	7 550	1 080	0	135 225	29 385	40 600	0	0	0
Приоритет 1 - Развитие на съвременна транспортна и техническа инфраструктура и опазване на околната среда												
	206 180	0	0	5 070	180	0	135 225	25 105	40 600	0	0	0
1. Ускорено развитие на зимния планински и на алтернативните форми на туризъм	160 900			70	75		120 155		40 600			
2. Стабилизиране на традиционните промишлени сектори и стимулиране активността на икономическите субекти	50				50							
3. Привличане на външни инвестиции и оптимизиране инфраструктурата на бизнеса	44 980			5 000	40		14980	24 960				
4. Насърчаване на заетостта	0											
5. Ефективно и екологично развитие на аграрния сектор в общината	250				15		90	145				
Приоритет 2 – Хармонично развитие на територията на община Костенец и модернизиране на техническата инфраструктура												
	7 660	0	0	2 480	900	0	0	4 280	0	0	0	0
1. Рационално и ефективно използване на териториалните ресурси и хармонично устройство на територията на общината	750			125	75			550				
2. Рехабилитация и реконструкция на пътната мрежа в общината и подобряване организацията на транспортното обслужване в общината	3 510			2 355	705			450				

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

3. Изграждане и модернизация на външните и вътрешните водопроводни мрежи и съоръжения към тях	3 400				120			3 280			
4. Развитие на канализационната система в общината	2 200				20			2 180			
Приоритет 3 – Подобряване на условията на живот на гражданите на община Костенец и на качеството на природната и жизнената среда в общината	18 842										
1. Подобряване на екологията в община Костенец	16 302			5000	20			11 282			
2. “Децата - наше настояще и бъдеще”	620			50	40			530			
3. Повишаване качеството на здравните услуги	800			50	30		230	490			
4. Жилищно развитие и жилищна политика	1 000				100			900			
5. Система за реализация на общинския план за развитие	10				10						
6. Развитие на демократичното начало и управлението на общината	110				110						
7. Енергийна ефективност											

Видно от приложената таблица общата сума на планирани финансови средства за реализацията на ОПР на община Костенец за периода 2007-2013 г. възлиза на 232 682 000 лв. Таблицата по-долу визуализира разпределението на планирани, привлечени (договорирани) и усвоени средства по източници на финансиране.

Таблица 14 Таблица на финансовото разпределение на средствата за реализация на ОПР по източници (лв.)

Източник	Планирани средства за периода 2007-2013 г.	Привлечени 31.12.2012 г.	към	Усвоени 31.12.2012 г.	към
----------	--	--------------------------	-----	-----------------------	-----

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Общински фондове ³	1 080 000	4 324 528	4 324 528
Републикански бюджет ⁴	7 550 000	187 536	187 536
Фондове на ЕС ⁵	29 385 000	15 816 265	6 214 088
Частни инвестиции	135 225 000	няма информация	няма информация
Общо	232 682 000	20 328 329	10 726 152
Дял (%)		9% от общите планирани средства	53% от общите привлечени средства

Данните от таблицата илюстрират, че до края на 2012 г. едва 9% от планираните средства за реализацията на ОПР са привлечени. Това налага извода за неадекватно и нереалистично планиране на финансови ресурси. В синхрон с общата незадоволителна оценка на местната власт и гражданите за постигнатите резултати от изпълнението на мерките на плана (оценка 1.18 по скалата от 0 до 3) може да се направи извода за неефективно и неефикасно управление на финансови ресурси. Тази констатация се подкрепя и от данните, представени в раздел 2.1 на настоящия доклад, за размер на инвестираните средства (лв.) от фондове на ЕС и национално съфинансиране на един жител – 1336,62 лв./жител, което поставя община Костенец на 18 от 22 места⁶ в по резултатност на администрацията в привличането на външни средства.

5. Оценка на степента на постигане на целите и ефективност на изпълненото

Една от сериозните слабости на ОПР на община Костенец е отсъствието на цели в стратегическия рамка на плана, което прави невъзможна оценката на постигане на целите и ефективност на изпълненото.

6. Изводи

От методологическа и нормативна гледна точка ОПР на община Костенец има редица слабости, както следва:

- В стратегическата рамка на плана отсъстват цели. Това показва, че не са спазени приложимите към момента на неговото разписване Методически указания за разработване на общински планове за развитие, както и ЗРР.

³ Средства за капиталови разходи до 2008-2011 г.

⁴ Средства за капиталови разходи до 2008-2011 г.

⁵ ОПРР, ПРЧР и ПРСР

⁶ 22 общини от Софийска област

Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

- От 8 нормативно изискуеми компоненти на съдържателния обхват на ОПР са спазени 2, а 1 е частично наличен.
- Приоритетите са формулирани по-скоро като тематични направления за интервенции без необходимия фокус;
- Нералистично палнирани мерки и финансови ресурси за тяхното обезпечаване;
- Регистрира се дистанция между стратегическо планиране и практическа реализация на дейности, породена или от неразбиране на ползите от стратегическото планиране или от подценяване на неговата роля и функции в процесите за местно развитие. Това създава и впечатление за фрагментарна и, лишена от последователни и предсказуеми действия, работа на местната власт по посока подобряване качеството на живот;
- Отсъствието на нормативно изискуема система за наблюдение на реализацията на плана застрашава извършването на обхватна и задълбочена оценка от неговото прилагане и респ. дефинирането на полезни и адекватни препоръки за неговата актуализация;
- Налице е контраст между оценката на постигнати резултати и фактическите резултати от изпълнението на някои мерки. Това е показател за сравнително ниска степен на информираност и публичност относно работата по изпълнението на ОПР;
- Общата оценка на екипа, извършващ междинната оценка на реализацията на ОПР съвпада с тази, поставена от местната власт и граждани, а именно - има извършени дейности, но няма постигнати очаквани резултати.

7. Общи насоки за актуализация на ОПР на община Костенец за периода 2012-2013

1. Адаптиране на плана към изискванията на съществуващите правни норми и добри практики в областта на планирането;
2. Определяне на цели по всеки от приоритетите за развитие;
3. Изключване на мерките от ОПР и отнасянето им към Програмата за реализация на плана;
4. Разработване на Програма за реализацията на ОПР за остатъка от периода с индикатори за наблюдение и оценка;
5. Оптимизиране на дейностите по мерките, съобразно ресурсите и потенциала на територията за успешното им изпълнение.